వెన్నెల నీడ

సామర్లకోట రైల్వేస్టేషను.

మద్రాసు వెళ్ళే మెయిలు.

రైలెక్కి ఒక్కనిమిషం అయివుంటుంది. వెంకటేశ్వర్లు పోర్టరుచేత సామాన్లు సర్దించి, అతనికి డబ్బులిచ్చేసి, సీట్లో చతికిలబడి ముందు భార్యా బిడ్డలవేపు, ఆనక కంపార్టుమెంట్లో మిగిలిన వాళ్ల వేపు కలయజూశాడు.

కార్నర్ సీట్లో ఆయనా, శ్యామలా ఒకర్నొకరు పరీక్షగా చూసుకొంటున్నారు.

ఒకసారి ఆయనవేపూ, ఒకసారి శ్యామలవేపూ చూసి మళ్ళీ అటు తిరిగాడు వెంకటేశ్వర్లు.

"ఎందాకా వెళుతున్నారండి, మీరు" అని అడిగాడు. "మి?- ఒంగోల్!" అన్నాడతను ఇటుచూడకుండానే.

శ్యామల పిల్లను ఎదటి బెంచిమీద నుంచి ఈ బెంచి మీదికి మార్చి ఎడంచేత్తో జోకొడుతూ అతని వేపు అలా చూస్తూనే వుంది.

ఒక నిమిషం పాటు ఎవరూ మాట్లాడలేదు. వాళ్ళిద్దరూ అలా కూచోడం వెంకటేశ్వర్లుకి ఏమీ బాగాలేదు.

అతను శ్యామలకి బంధువో, స్నేహితుల కుటుంబంలోని వాడో అయివుండాలి. ఇద్దరికిద్దరూ గుర్తుతెచ్చుకోలేక పోతున్నారని తెలుస్తూనే వుంది. తనేమీ సాయం చెయ్యలేక, భరించలేక అలా చూస్తూ కూచున్నాడు అతను కూడాను.

"మీ దేవూరండి?" అంది శ్యామల హఠాత్తుగా.

"తుని! మీదో?"

"కాకినాడ. మీరు కాకినాట్లో చదివారా?.... ఒకవేళ మా అన్నయ్యకోసం మా యింటికి వస్తూవుండేవారా? మిమ్మల్నెక్కడో చూశాను!"

"నన్ను చెప్పమంటారా?" అని అతను చిరునవ్వుతో వెంకటేశ్వర్లు వేపు చూశాడు. "ఎక్స్‌క్యూజ్ మీ —"

వెంకటేశ్వర్లు సమస్య విడిపోయినంత ఆనందం చూపిస్తూ నవ్వాడు. "చెప్పండి చెప్పండి— ఎక్కడో ఎప్పుడో చూసుంటారు. అసలు చిన్నప్పటి ఫ్రెండ్సుని వొకో సమయంలో గుర్తుపట్టలేం.–నా కట్టా చాలా సార్లైంది!" మరచిపోడం తప్పులాంటిదని తెలిసినా ఇబ్బందైన పరిస్థితిని వీలయినంత త్వరగా దాటెయ్యాలని అతని ప్రయత్నం.

"సారీ, ఎట్లా చెప్పాలో నాకు తెలీటం లేదు!" అని చిరునవ్వు నవ్వి" ఇఫ్యూ డోంట్ థింక్ అదర్‌వైజ్ —" అని ఇంగ్లీషులో మొదలుపెట్టి, "ఆమెని వొకప్పుడు, వాళ్ళింట్లోనే పెళ్ళిచూపుల తతంగంలో చూశాను. ఆమెని పెళ్లాడిన అదృష్టవంతులు మీరే ననుకుంటాను." అన్నాడతను.

వెంకటేశ్వర్లు షాక్ తిన్నాడు. కాని ఆ సంగతి తెలీకండా ఏదో అందామని "నేనూ అదే అనుకున్నాను. లేకపోతే అంత

తొందరగా యెట్లా మరచిపోతాం ?" అన్నాడు. పరిస్థితి పరిగా అదుపులోకి రాలేదని అతని కదలికలవల్ల తెలిసిపోతోంది.

"ఇప్పుడేం చేస్తున్నారండీ!" అనడిగింది శ్యామల, మెరిసే కళ్ళతో.

ఆరేళ్ళక్రిందట – అతను తనను చూడ్డాని కొచ్చినప్పుడు– తను పదిహేడేళ్ళ పడుచు. స్కూలుఫైనలు పాసయింది, ఇంటరూ, డిగ్రీకోర్సూ చదువుదామని తన ఉద్దేశ్యం, పెళ్ళిచేసి అత్తారింటికి పంపుదామని మిగతా వాళ్ళందరి ఉద్దేశ్యం. మెజారిటీ నిర్ణయం నెగ్గింది.

అప్పటికీయనకు ఇరవై రెండేళ్ళుంటాయేమో! సంపెంగ వాసన పూసుకొచ్చిన వెన్నెల్లాంటి మత్తుసౌందర్యం అతనిది. గుండ్రని మొహంమీద నా కెందుకని వెనక్కి పారిపోయిన క్రాఫింగూ, ముందుకొచ్చేసిన ముక్కూ, మధ్య లొత్తుతో గడ్డం, పేరుకు తగినట్టుగా "మనోహరంగా" ఉన్నాడని తను అనుకోడం, చూడ్డం తనకింకా జ్ఞాపకం వస్తున్నాయి "చూపుల కొచ్చిన మొగకుంకని అట్లా చూస్తే వాడేమయిపోతాడూ !" అని మేనమామ దెప్పిపొడుస్తే–నలుగుర్లోనూ చెప్పరాని సిగ్గేసింది.

ఎంత చదువయితే ఉండనీ గాని, ఆస్తిలేనివాడి కివ్వకు— అంటూ అమ్మమ్మ నాన్నకు చెప్పింది. ఎం. ఏ. ప్యాసయిన్నీ తాలూకా కచేరీ గుమాస్తా పనికి సిద్ధమై పోతున్నారని నాన్న అభిప్రాయపడ్డాడు. వాళ్ళేమీ కట్నం అక్కర్లేదన్నారని వాళ్ళు అందరికీ హీనంగా కనబడ్డారు. 'డిప్టీ కలెక్టరు కొడుకయితే మాత్రం ? అయినా రిటైర్డు. ఏమిటో పోనీస్తూ: ఇంతకూ పిల్లకి ఏమంత వయస్సు మీరిపోయిందని; ఇంకో సమంధం రాకపోదులే —' అన్నాడు మామయ్య.

కృష్ణాజిల్లా గన్నవరం తన అత్తవారిది. వెంకటేశ్వర్లు వాటాకు వాళ్ళ నాన్నగారు పోయాక, పదెకరాలు, అదీ ఇదీ కలిసివచ్చింది. బియ్యే ప్యాసయి, సర్వీసు కమిషన్‌లో సెలక్టయి, అక్కడా అక్కడాచేసి బెజవాడ సబ్ కలెక్టరు ఆఫీసులో గుమాస్తాగా ఉంటున్నాడిప్పుడు. తనను పెండ్లాడిన ముహూర్త బలమో, తన అదృష్టమో అన్నారు; చకచకా రెవెన్యూ టెస్టులూ, ఎకవుంట్సూ అవీ ప్యాసయి యూ. డీ. సీ. అయినాడు. రెండు చేతులా సంపాదిస్తాడు.

తన పుట్టింటారైనా - ఏమాట కామాటే చెప్పుకోవాలి — మంచి సంబంధమే చూశారు. వాళ్ళు కావాలనుకున్నవన్నీ వెంకటేశ్వర్లులో వున్నాయి. పైగా సరసుడూ, సహృదయుడున్నూ. వ్యవహార దక్షులయిన కొందరు గుమాస్తాలు పార్టీల్తో అలవాటుపడి పోయి, గృహ జీవితంలోనున్నూ చాతుర్యం ప్రదర్శించి తన-పర భేదం మరిచిపోతారు. వెంకటేశ్వర్లు అట్లాటివాడు కాదు. అతనికి శ్యామలంటే చెప్పలేని ప్రేమాభిమానాలు.

చూసిన వాళ్ళందర్నీ పెళ్ళి చేసుకోలేం కదా, ఒక మనిషి ఒక మనిషినే పెళ్ళాడొచ్చు. మిగతా వాళ్ళందరూ అరగంట పరిచయంతో అనంతంగా చీలిపోతారు. ఎప్పుడో, ఎక్కడో వుంటూ "ఫలానా వారబ్బాయి లేడూ - ఆ రోజు మనమ్మాయిని చూట్టానికొచ్చాడే - అతనికి పెళ్ళటమ్మోవ్ —" అని వింటాం. అలాంటి ఒక్కొక్క కబురు మనకు సంబంధించిన ఒక్కొక్క వార్తలాగా వినపడుతుంది. అదే అతన్ని గురించి వచ్చే ఆఖరి వార్త కాబోలు. అంతే మరి; పెళ్ళికాని అమ్మాయిలకూ అబ్బాయిలకూ పెళ్ళే గదా అంతం!

శ్యామల హృదయం ఆనందంతో గంతులువేసింది. అతన్ని

చూడగానే ఎవరో ఆత్మీయుణ్ణి చూసినట్లయింది. అతను మొహమాట పడుతున్నాడని ఆమె గమనించలేదు. అతనిమీద తను చూపిస్తున్న ఆపేక్ష, అతను కనుపించాక తను కనబర్చిన సంతోషం, సామాన్యుడైన తన భర్తకు అసూయ నిస్తాయని తెలిసిన ఆమె లోకజ్ఞానం తాత్కాలికంగా మూగబోయింది.

"ఇప్పుడేం చేస్తున్నారు మీరు ?" అనడిగింది శ్యామల మళ్ళీ.

"ఒంగోల్లో సబ్ కలెక్టరుగా ఉంటున్నానండీ-"

అదిరిపడ్డారు వెంకటేశ్వర్లూ, శ్యామలా. రైలుకు ఇంజను అప్పుడే అతికినట్లయింది.

* * *

బెజవాడ స్టేషన్లో సామానంతా దించి నిద్రపోతున్న అబ్బాయిని ఎత్తుకుని శ్యామలను లేపాడు వెంకటేశ్వర్లు. "అప్పుడే వొచ్చేసిందా బెజవాడ ?" అంటూ బద్ధకంగా ఒళ్ళు విరిచి లేచింది శ్యామల. జారిపోయిన పైటసరిగా కప్పుకుంటూ అప్రయత్నంగా కార్నర్ సీట్లోకిచూసింది,

అతను లేడు.

"ఆయనేరీ ?" అంది శ్యామల.

"భోజనానికిపోయాడు. బండాగి పది నిమిషాలు కావస్తూంది. పద."

"అయ్యో, వెళొస్తాననేనా చెప్పలేదండీ—"

"పద పద ? బోటుకోసం వాళ్ళవస్థ పడుతున్నారు. చెబుతూంటే నీక్కాదూ ?"

"అబ్బ! వొస్తున్నానండీ!" అని విసుక్కుని పిల్లను తీసింది శ్యామల, లేస్తూ.

ఇంటికి రిక్షా మాటాడుకొని కూర్చున్నారు ఇద్దరూ. శ్యామల మనస్సు పీకుతోంది. 'అతను' ఎంత కాకపోయినా ఏదో కావలసిన వాడనే భావాన్ని చంపుకోలేకపోతోంది. 'సఖ్యం సాప్త పదీనమ్' అని అన్నారు. దాదాపు నూటయాభై మైళ్ళు కలిసి ప్రయాణంచేసి దిగేటప్పుడు "వస్తామండీ" అనైనా చెప్పకుండా ఎవళ్ళ మట్టుకువాళ్లు వెళ్ళిపోవడం బండీలోనూ అంతకుముందూ జరిగిన దానికి చాలా విరుద్ధంగా వుంది. అతన్ని తొందరగా పెళ్ళిచేసుకోమనీ తనను మరిచిపోకుండా పిలవమనీ మరోసారి చెప్పాలనుకుంది. అతని హోదా తనకు అడ్డదు. లోకానికి అతను సబ్ కలెక్టరు కావచ్చు. కాని తనకు మిత్రసమానుడు. కలుసుకోడం కష్టమైన మిత్రుల్ని కలుసుకున్నప్పుడు కల్గిన ఆనందంకంటే, విడిపోయేటప్పుడు వచ్చే వుత్కంఠా, అది తెలియకుండా చూపే ఉత్సాహం, చాలా అనుభవనీయాలు; రైలు స్టేషనుకు వెళ్ళి దిగబెట్టి రైలు కదిలేటప్పుడు "ఉంటాను. ఉత్తరాలు రాస్తూ వుండేం?" అనడానికి మనస్సులో ఆత్మీయత పేరుకుపోయి ఇంచుమించు అందరికిహాయిగావుంటుంది. రైలు వెళ్ళాక కాళ్ళలోకివచ్చే బరువు అప్పుడేమాత్రం స్ఫురించదు.

పాడు నిద్ర — ఎప్పుడు పట్టిందో —

అదృష్టవంతు డతను. వాళ్ళ నాయనమ్మ తను చచ్చిపోయే లోగా అతని పెళ్ళి కావాలని పట్టుపట్టిందట. రెండు మూడు సంబంధాలు చూసి ఏమాటా తేల్చుకోలేని సమయంలోనే ఆవిడ పోయిందట. ఢిల్లీ వెళ్ళి ఐ. ఎ. యస్ ప్యాసయి సబ్ కలెక్టరు అయినాడు. ఇంక రెండు మూడేళ్ళలో జిల్లాకలెక్టరూ అవుతాడట.

తన వాళ్ళు తనకు పదిహేడు వెళ్ళి పద్ధెనిమిది రాగానే ఏదో కొంప మునిగిపోయినట్టు సంబంధం చూసి పెళ్ళిచేసి తనను పంపించేశారు. తన భర్త ఇంకా రెండు మూడేళ్ళలో ఏమీ కాడు.

"అతన్లా అందరూ ఐ. ఏ. యస్.కి కట్టరేమండీ?"

వెంకటేశ్వర్లు ఉలిక్కిపడ్డాడు. ఆమె ఇంతసేపూ "అతన్ని" గురించే ఆలోచిస్తోందని స్ఫురించిందతనికి. పరాయివాళ్ల విషయం శ్యామల ఇంత దూరం పట్టించుకోవడం అతను తొలిసారిగా చూచి ఆశ్చర్యపడ్డాడు. కాని అతనామెను ఎప్పుడూ నిరుత్సాహ పరచలేదు. భార్యాభర్తలు ఒకర్నొకరు నిరుత్సాహ పరుచుకొని విషయాలు తుంపేస్తే వాళ్ళ అనుబంధాలు చెడతాయని అతని నమ్మకం.

"కట్టొచ్చు. వొడ్డూ పొడుగూ కాళ్ళూ చేతులూ బరువూ ఏవో కొలతలు చూసుకోవాలి. కొన్నాళ్ళకిందట వంశమూ సంప్రదాయం కూడా పట్టుదలగా గమనించేవాళ్ళు; పరిపాలనా దక్షతకోసం" అన్నాడతను చల్లగా.

"ఎం. ఏ. పాసవ్వాలా?"

"లేదు. బి. ఏ. చాలు."

—అతను అప్పటికే ఎం. ఏ. అయినాడు. వాళ్ల నాన్నగారు డిప్టీకలెక్టరు చేసి రిటైరయినాడు, ఒడ్డూ పొడుగూ మనిషిని చూడగానే ఇతగాడు పెద్ద ఉద్యోగంకోసం పుట్టాడనిపిస్తాడు. బ్రిటిషువాళ్ళు మెచ్చుకునే స్ఫురద్రూపం, నాటికీ నేటికీ ఒక్కలా తెల్లటి చలవగుడ్డలూ. ఉన్న అవకాశాలన్నీ సద్వినియోగం చేసుకుని చిన్నతనంలోనే కలెక్టరు హోదా పొందాడు. అతడు అప్పట్లో కట్నం కావాలనలేదు. కావాలనాలేగాని ఇప్పుడు ముప్ఫయివేలో

నల్లభైవేలో ఇస్తారు! బంగారపు బొమ్మలాటి పిల్లను చేసుకుంటాడు. ఆ అదృష్టవంతురాలు ఎవరో ?

తనే అయివుండవలసింది, తనవాళ్ళు తెలివిగా ఆలోచిస్తే. ఇంటి చుట్టూ జవాన్లూ, ఏ ఊరెళ్తే ఆ ఊళ్ళో బంగళా పలుకుబడీ; పెద్ద జీతం, మంచికారూ, గవర్నమెంటు జీపూ, ఇవన్నీ తనవే అవవలిసింది. ఆస్తి, ఆస్తి అంటారుగాని అధికారం ఉన్న వాళ్లను ఆస్తిపరులూ గౌరవిస్తారుగా !- ఇప్పుడు తను? ఆ సబ్‌కలెక్టరు ఆఫీసులోనే ఒక గుమాస్తాభార్య !

"ఒంగోల్లోనే వుంచేస్తారా, అతన్ని ట్రాన్స్ఫర్ చేస్తూవుంటారండీ !"

"ఎందుకు చెయ్యరు? రెండేళ్ళుతిరిగేసరికి మళ్ళీఎక్కడికో-"

"బెజవాడా వెయ్యొచ్చా ?"

"ఆ! బెజవాడేం. ఆంధ్రాలోఎక్కడన్నా వెయ్యొచ్చు; వొకసారి ఆంధ్రకి ఎలాట్ చేశారు గనక !"

అతను బెజవాడలోనే సబ్‌కలెక్టరు అయితే తనకి ఇంతకన్నా బాధగా వుంటుంది కాబోలు. ఆ పరిస్థితి రాకుండా ఉంటే బాగుణ్ణు!

ఏమిటో - మేరేజెస్ ఆర్ మేడిన్ హెవెన్; అంటారు. తన వివాహం భూమిమీదే జరిగుంటుంది. "ఇంతకీ ఘటనుండాలి, మా అమ్మమ్మ చెప్పినట్టు" అని తను అంటే, "ఎవరమ్మమ్మ నడిగినా అంతకన్నా ఏం జెప్తారు?" అన్నాడతను; వెన్నెల ఒలకబోసినట్లు నవ్వి, పల్చటి తెల్లటి అందం అతనిది. వెన్నెలే అతను; అతనే వెన్నెల.

"ఛీ - ఏమిటి నాకీపాడాలోచనలు !" అనుకుంది శ్యామల. పెళ్లయిన తరువాత ఈ అయిదారేళ్లలోనూ తనవాళ్ళు తన పెళ్ళి

విషయంలో ఏదో పొరపాటు చేశారని అనుకోడం ఇదే మొదటి సారి. అనుకున్నందుకు విచారించినా అందులో ఉందనిపించే నిజం అనిపిస్తూనే ఉంది.

రిక్షా ఆగగానే శ్యామల వాస్తవ ప్రపంచంలో పడింది.

"నేను కేరియర్ పట్టించుకొస్తా గానీ నువ్వింటికెళ్ళి స్నానానికి వేణ్ణీళ్ళు సిద్ధంచేసి పెట్టు. ఇవుగో తాళంచెవులు" అని వెంకటేశ్వర్లు హోటలు దగ్గర దిగాడు.

"తొందరగా వొచ్చేయ్యండేం !"

* * *

ఇంటికి వెళ్ళి పిల్లలిద్దర్నీ మంచంమీద పడుకోబెట్టి బాయిలరు అంటించి రెండు గదులూ ఊడ్చింది శ్యామల. పదినిమిషాల్లో నీళ్ళు కాగాయి. భర్తరాలేదు. తొరతొరగా రెండు బకెట్లకు నీళ్ళు తొలుపుకొని ఒంటిమీద పోసుకుంది. చీర మార్చుకొని తలా ముఖం సవరించుకొని హాల్లోకొచ్చింది. ఇంతలో వీధి తలుపు చప్పుడైంది. "వస్తున్నా !" అని తలుపు తీసింది.

"సబ్ కలెక్టరు గారి జవాన్నండి."

"ఊఁహూఁ. ఏం !"

"అయ్యగార్ని పొద్దున్నే ఎడ్డుమాస్టా గారితో కల్చి రమ్మన్నారండి."

"ఏం వేళాపాళా లేదూ ? మేం వొచ్చామని అప్పుడే ఎట్టా కనుక్కున్నారు, మీ దొరగారు! ఏమన్నా అంజనం వేశారా?-ఇంకా అయన ఇంటికన్నా రాలేదే! ఏమిటీ సంత?-పో, పో!" అని కసురుకుంది శ్యామల.

"ఏందండమ్మ గారూ అట్టా అరుత్తారు? ఎడ్డుమాస్త్రాగారు ఎదటింటోనే గదండి వుంటం! వారితో పిచ్చా, పాటీ మాట్లాడ్తా వుంటే ఎళ్ళిరమ్మన్నారు. మళ్ళీవాడుకుంటా రేమోనని చెప్పొచ్చా. వార్తో జెప్పండమ్మా–" అని గుమ్మందిగి చరచరా వెళ్లాడు జవాను.

శ్యామల తలుపుదగ్గరే నిలబడిపోయింది బిత్తరపడి. తను ఎందుకన్నదో ఆమాటలు, వాడెట్లా జవాబు చెప్పాడో అంతా మాయగా ఉంది.

"ఏమిటీ, ఎవరదీ. లే!" అంటూ వెంకటేశ్వర్లు వచ్చాడు. అతనికి దారి చెయ్యటానికి శ్యామల లోనికి నడిచింది,

"ఏముందీ? ఆఫీసు జవానుట తెల్లారేసరికి రమ్మన్నారట. యింతేగా వుద్యోగం!"

వెంకటేశ్వర్లు వెనకాలే వొచ్చిన హోటలు కుర్రాడు కేరియరు అక్కడే ఉంచబోయాడు. ఇట్రా ఇట్రా అని వాణ్ణి లోపలికి తీసు కెళ్ళింది శ్యామల.

వెంకటేశ్వర్లు ఆలోచిస్తూబట్టలు విప్పుకుంటున్నాడు. కేరియరు లోపల పెట్టిన కుర్రాడు తిరిగొచ్చి హాల్లో నుంచున్నాడు. శ్యామల పంచె, తువాలు తీసుకువచ్చింది.

"కేరియరుకి పొద్దుట రా అబ్బాయి. పనిమనిషి వొస్తుందో రాదో తెలీదు" అన్నాడు వెంకటేశ్వర్లు. "సరేనయ్యా" అని వాడు వెళ్లాడు.

వాచీ తీసి ఇస్తూ పెంకటేశ్వర్లు "తొమ్మిదీ యిరవై అయిందే నీళ్లు కాగాయా!" అన్నాడు. శ్యామల చేతుల్లోంచి తువాలు, పంచె తీసుకొని బాయిలరు దగ్గర కెళ్ళాడు.

భర్త తనకేసి చూడలేదు. తను అన్న మాటకు ఏమన్నా అనుకుంటున్నాడేమోనని శ్యామల బాధపడింది.

వెంటనే వెళ్ళి "నే తోల్లిస్తాలేవండీ—" అంది.

"అక్కర్లేదులే. నువ్వు స్నానం చెయ్యవూ?"

"పోసుకున్నా. లేవండి నే తోల్లిస్తా."

"వెళ్ళి డాబామీద పక్కలువేయ్" అని వెంకటేశ్వర్లు రెండు బకెట్లూ బాయిలరు దగ్గరకు తెచ్చాడు.

అతని అభిప్రాయం గ్రహించి శ్యామల వెళ్ళింది.

నిజానికి అర్ధరాత్రప్పుడు రమ్మనడం, ఆదివారాలూ సెలవులూ వర్కుచెయ్యవలసిరావడం, మర్నాడు ఉదయాన్నే ప్రత్యేకం రావలసుంటే తొలి రాత్రి పది పదకొండు గంటలవరకూ కబుర్లు చెయ్యడం, ఇలాంటివి వెంకటేశ్వర్లుకు కొత్తకాదు. ఎంత విసుక్కొనేది శ్యామల! వాళ్లకు పెళ్ళాలూ పిల్లలూ ఉండరా అనేది. ఒకసారి శీతాలూకాలో వర్కుచేస్తున్నప్పుడుడ ఫేదారుతో అన్న ఈ మాట తాసిల్దారువరకు వెళ్ళింది. భార్య అన్నమాటకు అతని బాధ్యత ఏమీలేదు. కాని ఆమాటకు తాసిల్దారు జోక్‌గా మార్చేవరకూ వెంకటేశ్వర్లు ఇబ్బందిపడ్డాడు. జమాబందీల్లో రాత్రి రాకపోవడమూ జరిగేది .... ఇంత విసుగు శ్యామల ఎన్నడూ చూపలేదు. "ఇంతేగా వుద్యోగం!" అని ఉద్యోగంపైన నిరసనలేదు. డ్యూటీలో ఎగుడు దిగుడులు ఉద్యోగానికి చెందవు; ఆఫీసర్లుగా వచ్చే వ్యక్తులలో మంచి చెడులు ఆ ఉద్యోగాలకు చెందనట్లు.

"ఇంతేగా ఉద్యోగం" అన్న భావం ఇంకో ఉద్యోగి ఉద్యోగంతో పరిపోల్చుకున్నప్పుడు కలగొచ్చు.

కాని ఈ మాట శ్యామల తొందరపడి ప్రయాణపు బడలికా,

చికాకూ ప్రోత్సహించగా అన్నమాటేగాని లోతాలోచించి అందులో అర్థం తనకు తగలాలని అన్నమాట కాదని వెంకటేశ్వర్లు ఉద్దేశం. రైల్లో తటస్థపడ్డ ఆయన ఉద్యోగంపెద్దది అన్న విషయం దృష్టిలో పెట్టుకొని శ్యామల ఈ మాట అన్నాదేమో అనుకోడానికి అతనికి ప్రాణం ఒప్పలేదు. ఆ విధంగా ఒక తరంగం వస్తే గట్టిగా తోసి వేశాడు.

ఏమైనాసరే ఈ విషయం అతనేమీ ప్రసంగించదలచలేదు. తనలో ఏమైనా అసంతృప్తిరేగితే, శ్యామలే ఆ విషయం దాచుకోకుండా తెలియజేస్తుందని అతనికి తెలుసు.

కాని అట్లా ఆమెను పరీక్షకు పెట్టడమూ అతని లక్ష్యంకాదు. ఆమెను పరీక్షకు పెట్టి విషయం తెలుసుకోటం తనకూ, ఆమెకూ మధ్యవున్న అనుబంధాన్ని కలుషితం చేస్తుందని అతని భావం.

* * *

స్నానం, భోజనం అయి డాబామీదకు చేరేసరికి పదిగంటలు కావస్తూంది. శుక్లచతుర్దశి వెన్నెల విశ్వానికి తెల్లబట్ట కప్పినట్లుంది. తెల్లటి దుప్పట్లమీద, తెల్లచీరకట్టుకున్న శ్యామలమీద ఆవెన్నెలపడి అరిపోతాయేమోనని భయపడే అనుభవాలకోరికల్ని వెంకటేశర్లులో రెచ్చగొట్టున్నవి. నిశ్శబ్దమయిన ప్రకృతిని సూచిస్తూన్నట్టు శ్యామల మౌనంగా వుంది.

"ఏం, అల్లావున్నావ్ ?"

"ఎలా వున్నానూ ?"

"అలిసిపోయినట్టుంటేనూ!"

"నేనేం అలిసిపోలేదు. చక్కగా నిద్దరబోయా రైల్లో."

కాని ఆమె మనస్సు స్వాధీనంలోకి తిరిగి రాలేదు. వెన్నెల

చూస్తేనే "అతను" జ్ఞాపకం వస్తున్నాడు. తెల్లటి దుప్పటిమీద కన బడని కిరణాలు ప్రసరిస్తున్న చందమామను చూస్తే ఊహలో అతనే మెదుల్తున్నాడు "అతను వెన్నెల్లా ఉన్నాడు." అన్నది తన భావం. అది ఇవ్వాల్టిది కాదు; ఆనాటిది. విధి తనను అతన్నుంచి విడదీసి ఈనాడు వెన్నెల్లో ఈ తెల్లని అనుభవం రూపం చూపించి పరిహసిస్తూంది. అలిసిపోయి, పాతబడిపోయి, సౌఖ్యాన్నీ, ఫలితాన్నీ మొహం మొత్తించేసిన ఈ అనుభవం నేడేమో కొత్తగా ఉంది. ఆ సమయంలో వివేకం, జ్ఞానం, ధర్మాధర్మజిజ్ఞాస—వీట్ని ఆమె నుంచి వేరుచేసి 'దుశ్శీలం' విజృంభించింది. భర్తే పరాయివాడై తను భర్త సమక్షంలో ఏకాంతంగా ఉంటున్నది. ఊహ చిత్రమైన మార్గాలుపట్టి తనను మత్తులో ముంచిఎక్కడికో తీసుకుపోతున్నది. లక్ష్యమూ, మార్గమూ లేని ఆ ఊహ వెంట నీరవంగా నిశ్శబ్దంగా పోతూ, ఉన్నది లేదనుకొని, లేనిది సృష్టించుకొని, బధిర బంధి తురాలైంది. ఆ ఉహలోంచి వాస్తవానికి వచ్చేటప్పటికి పవిత్ర మైన సుఖశిఖరం జారిపోయింది.

అతి గోప్యమైన ద్రోహం అది, దానికి తట్టుకోడానికి ఎంత అనుభవమూ చాలదు.

* * *

"నా కిక్కడ బాగా లేదండీ—" అంటూ శ్యామల లేచింది. కట్టు సవరించుకొని పాపను ఎత్తుకుంది.

"చలేస్తోందా !"

"ఏమోనండీ - కిందికి పోతానూ?

"నేనూ రానా ?"

"మీ యిష్టం."

"యిక్కడ బాగానే వుంది; మంచుకూడా పడేట్టు లేదు."

"....బాబుని తీసుకుపోనా ?"

"ఒద్దులే. ఉంచు."

తొందరగా మెట్లు దిగి వచ్చింది. పాపను ఉయ్యాలమంచం మీద పడుకోబెట్టి టేబుల్ ఫ్యాను కాళ్ళవేపున స్టూల్ మీద ఉంచింది. పక్కనే మంచం వాల్చుకుని ఒట్టిదిండు వేసుకుని దీపం ఆర్పి పడుకుంది.

నిద్ర రావటం లేదు. ఎంత ప్రయత్నించినా. జాగ్రదవస్థలో ఉన్నంత సేపూ ఆలోచన తప్పదు. గుప్పెట్లోనూ, సీసాలోనూ శూన్యాన్ని సాధించటం, మస్తిష్కాన్ని ఖాళీగా ఉంచడం ఒకదాని కంటే ఒకటి కష్టం. మొదటిదానికి సైన్సు సహాయం లభిస్తుంది. రెండోదానికి భౌతిక సహాయం లేదు. ఆధ్యాత్మిక చింతన, ధ్యానం చేస్తే వీలవుతుంది. వాట్ని అలవర్చుకోడానికి కొంత పారిశుద్ధ్యం పరిపూర్ణతా అవసరం. అవి మొదలయ్యేచోటుకు శ్యామల ఇంకా చేరలేదు.

ఈ రోజు ఎంత అన్యాయం జరిగిపోయింది! అతన్ని చూపించి విధి తనను పరీక్షించి పరిహసించింది. పరీక్షలో తనునెగ్గలేక చెయ్యకూడని పాపం చేసేసింది. తనలో ప్రవహిస్తున్న రక్తానికీ, ఆత్మకూ చుట్టరికం లేదు. పైకగుపించని ఈ బాధ తను ఎట్టా భరించడం? భర్త కాదుగదా, ఆత్మకూడా ఈ బాధను పంచుకోదు. తనకు తనే చేసుకున్న ఈ ద్రోహానికి ప్రాయశ్చిత్తంగా తననుంచి తనే దూరంగా పారిపోవాలి. ఎక్కడికి? ఎక్కడికిపోయినా ఈ బాధ తనను వెంటాడుతూనే ఉంటుంది. ఎవరో ఎర్రగా మండుతున్న కొరివితో తనను కాలుస్తున్నారు, శరీరం పాప చింతనాగ్నిలో దగ్ధమై వ్రణాలవుతోంది.

చీకట్లో ఫ్యానురొదలో పేయికంఠాలుతనవేపుతిరిగి ఏమేమో అరుస్తున్నట్లుంది. కళ్ళుమూసుకున్నా కనబడే అ భీకర దుష్ట స్వరూపం తన ప్రతిబింబమేనని ఊహించుకొని చెప్పరాని ఆవేదన అనుభవించింది శ్యామల. మనిషికి ఒంటరితనం కంటే శత్రువు. శిక్ష ఏమున్నాయి.

ఆరేళ్ళుగా భర్తతో కాపురం చేస్తూ, అతనే తనై తనే అతనై గాటు తప్పని బండిలాగా సరళంగా సంతోషంగా జీవితయానం సాగిస్తున్న తనను, ఈ రోజు అతను కనబడి తలక్రిందుగా నించో బెట్టాడు. సామర్లకోటలో మెయిలు ఎక్కేవరకూ ఉత్సాహంగా ఉన్న తనను ఈ గొడవ ఊహించడానికైనా అవసరంలేని తనను ఇందులో దింపి ఏడ్పిస్తున్నాడు.... క్రూరు డతను!

పాపం అతను మటుకు ఏం చేశాడు! అమర్యాదగాగాని అపసవ్యంగాగాని ప్రవర్తించలేదు. తనే అతన్ని గుచ్చిగుచ్చి, మీదేవూరు? ఇప్పుడేం చేస్తున్నారు? అని అడిగింది. అతను సాధ్య మైనంత సిగ్గుపడి ఎలా చెప్పనండీ అంటూనే తన కర్థం కాదనుకొని గాబోలు ఇంగ్లీషులోచెప్పాడు. అతన్నిపరకాయించిచూసి, ఫలానా అని తెలిసి ఊరుకోక పదే పదే పృచ్ఛించడంలో తనకు తెలియ కుండా తనపైన స్వారీచేసే ఒక ఆధిక్య భావావేశం ఉంది. పెళ్ళి చూపులకు వచ్చిన తరవాతకూడా వాళ్ళకు ఆస్తిపాస్తులు లేవని తిరస్కరించి ఆనాడు వార్ని తన వాళ్ళు అవమానించారు. ఈనాడు నీ వెవరు, నేనెవరో తెలుసుగా. నాకు పెళ్ళయిందిలే; ఇదుగో నా భర్తా నా పిల్లలూ చూశావా! అని చెప్పుకోబోడం - ప్రదర్శన - అతన్ని అవమానించడమే. నాడూ, నేడూ క్షణికమైన అధిక్యాన్ని పురస్కరించుకుని నిజమయిన విలువను అవమానించిన దోషం తనది- తనే దోషి.

అయినా ఇంత శిక్ష తగదు. చిరకాల సముపార్జితమైన పావిత్ర్యం ఉద్రేకజనకమైన ఒక్కదోషంతో దగ్ధమైపోయి ప్రత్యక్ష దైవం ఎదుటా, ఆత్మ ఎదుటా విచారణపొందవలసి రావడం అన్యాయం.

తను చేసినది తప్పయినా సామాన్యమైనదిగా కనుపించదు; ఆత్మసాక్షిగా, భర్త సమక్షంలో అతనిపరంగా అలోచించి, భర్తను స్వల్పానికి తూలనాడింది; భర్తలో అతన్ని ఊహించుకొని మానసిక వ్యభి — ఛీ!

"భగవంతుడా!" అని ఒక కేక పెట్టింది శ్యామల. కాని ఆ కేక ఆమెకే వినిపించలేదు. గాద్గద్యంతో ఆమె కంఠం మూసుకుపోయింది.

"లెగవండమ్మగోరూ!" అంటూ పనిమనిషి లేపేవరకూ మెలకువే రాలేదు. రేడియో మీద అలారం టైమ్‌పీస్ చూసింది; దానికి కీ ఇస్తేగా తిరగడానికి! అనుకుంటూ నూ.అది ఎనిమిదింపావు చూపిస్తోంది. రేడియో ఆన్ చేసి సరిదిద్దుదామని కీ ఇవ్వబోయింది. గడియారం తిరుగుతూనే వుంది. ఈయన లేచి కీ ఇచ్చారేమోలే అనుకుంది.

"ఎంత నిద్దర బొయ్యావమ్మా," అని పనిమనిషి నిట్టూర్చి చేతులు తిప్పింది.

"అబ్బ! ఏమిటే నీ సొద!"

"సొదేం దండమ్మగోరూ! ఐగారు ఆఫీసు కెలి పొయ్యారుగా. సందుమొగలనే గనపడి దణ్ణం బాబూ అంటే యింటికెల్లమంటిరి. తమురులెగిసే వున్నారనుకుంటుండా!"అనిచదివింది పనిమనిషి.

శ్యామలకు పూర్తిగా తెలివొచ్చింది. అయితే టైము ఎనిదింపావు అయిందన్నమాట. వెంకటేశ్వర్లు విషయం ఆమెకు కొత్తగాదు. పిడుగులు పడుతున్నా సరే డ్యూటీకిఎగనామంపెట్టడు. రాత్రి కబురొచ్చిందో లేదో పొద్దుటే లేచి వెళ్ళాడన్నమాట.

"సరే నీళ్ళుతోడు బాయిలర్లోకి" అంటూ గదిలోకి వెళ్ళి టూత్ బ్రష్ తెచ్చుకుంది శ్యామల.

"బాయిలేర్లో నీళ్ళు కాగుతుండాయమ్మగోరూ!"

"సరే కుంపటి వెలిగించు. డాబామీద చిన్నయ్యగారింకా పండుకున్నాడు గాబోల్లేపి తీసుకురా!–"

ఏమీలేదు. చిన్నయ్యగారు లేచి వాళ్ళనాన్నగారితో కాఫీ తాగేసి పెరట్లోకి వెళ్ళి ఆడుకుంటున్నాడు. కుంపటి పక్కన కాఫీ గిన్నెలూ, కుంపటిమీద సన్నగా కాగుతున్న పాలూ. అనుమానించి మేకున ఉన్న ఫ్లాస్కుచూస్తే బరువుగా వుంది.

శ్యామల సిగ్గుతో చచ్చిపోయింది....రాత్రి ఆ దిక్కుమాలిన ఆత్మ పరిశీలన తప్పించుకోడానికి వీల్లేని దైంది.అందులోఎప్పుడు నిద్దరపట్టేసిందో.ఆయన పాపం తెల్లవారుజామున చాలా తొందరగా లేచుండాలి. పాలు పిండే మనిషి బఱ్ఱెను తీసుకుని అయిదుకాక ముందే వచ్చేస్తుంది. అప్పుడనగా లేచి, ఈ పనులన్నీ చక్కబెట్టి ఎనిమిది ప్రాంతంలో ఆఫీసుకు వెళ్ళాడన్నమాట. ఇవన్నీ చూసి పనిమనిషి నవ్వుతోంది కూడాను. ఛీ! మొద్దునిద్దరా నేనూను? ఎంతపనైంది! అనుకుంది.

పిల్లలిద్దరికీ నీళ్ళుపోసి తను పోసుకుని వంట పూర్తిచేసేసరికి పదిన్నర దాటింది. వేడివేడన్నం పిల్లలిద్దరికీ పెట్టేసి ఇవతలికి తీసుకొచ్చింది. వీధి తలుపు చప్పుడైంది.

ఆఫీసు జవాను—

"అయ్యగారు తొందర పనుండి బందరెళ్ళారండి. రాగ వయ్యగారి దగ్గి రుచ్చుకున్నారండి యిరవై రూపాయలు, తమ ర్నడగి వారి కియ్యమన్నారండి, ఇదిగో చీటి."

సరిగా మెదడులో ఇమడలేదు శ్యామలకి.

"బందరెళ్ళారూ ?"

"మరేనండి."

"ఎందుకూ ?"

"ఏదో అర్జంటు పనిటండి.దొరగారు బంగళాకి పిలిపిచ్చుకుని జీపులో ఎక్కించుకు పొయ్యారండి."

"భోజనమో ?"

"ఇంక భోజన వేఁటండి; ఎవురూ దిన్లా, ఆమీన అయ్య గారు డబ్బుల్దెచ్చుకోలేదని యిదవుతావుంటే రాగవయ్యగారిల్లు దగ్గెరగదాని నే బోయిదెచ్చిచ్చా."

చీటీ చూసింది శ్యామల. ఇంట్లో కెళ్ళిడబ్బు తెచ్చియిచ్చింది.

"రాత్రి కొచ్చేస్తారుగా!"

"ఎట్ట దెలుసుద్దండి? ఎళ్టం మనిష్టం గాకపాయె. రాటం మనిష్టమా ?" అని వాడు వెళ్ళిపోయాడు.

దిగాలుపడి కూచుంది శ్యామల.

అర్జెంటుపనులు వస్తూనే ఉంటాయి. ఇంటికి వచ్చి చెప్పి వెళ్ళకూడదా? చేతిలో డబ్బులేకపోయినా ఇంటికి రావాలని బుద్ధి పుట్టలేదు. రాఘవయ్యకు కబురు చేసి - తిండీ తిప్పలూ లేక కట్టు బట్టలతో అప్పుచేసి వెళ్ళిపోవాలా ? ఇది ఎప్పటి డ్యూటీకాదు.

ఇందులో ఏదో ఉంది తన మాటా ప్రవర్తనా గుర్తించి తనను శిక్షిస్తున్నారా ఆయన ?

కబురు తెచ్చిన జవాను ! వాడి మాటలు ! కొంచెం తిన్నగా ఏడవకూడదూ వాడైనా ! వాడికంతా తెలుసల్లే ఉంది ?

ఆలోచనలో అశ్వాసలతో శ్యామల అలాగే గంటలు గడిపే సింది. మధ్య మధ్య పిల్లల ఆట, నిద్రపోవడాలు, కిటికీ రెక్కల చప్పుళ్ళు, పోస్టుమన్ కేక– ఇలాటివి స్వల్పంగా కదిల్చినా ఆలోచ నలనుంచి తప్పించుకోలేక పోయింది.

సాయంకాలం హెడ్గుమాస్తా శంకరంగారు ఇంటికి వస్తాడు గదా; ఆయన్నడిగితే వివరం తెలుస్తుందనీ, అసలాయనతో కలిసి భర్తవచ్చేస్తాడనీ కొంత ఆశ. ఆతనికోసం చూడగా చూడగా చివ రికి రాత్రి ఎనిమిదిన్నరకు వచ్చారు. రిక్షా వాళ్ళింటి దగ్గర ఆగ గానే గబగబా వెళ్ళింది శ్యామల.

"ఏమమ్మాయీ ఇట్లా వొచ్చావూ? రా, కూర్చో!" అంటూ లోనికి వెళ్ళాడాయన. హెడ్డు గుమాస్తా గారి భార్యవచ్చి" శ్యామలా యేమిటి" వోహోహో–రామ్మా రా. ఏమిటి విశేషాలు? చెల్లెలు పెళ్ళి విశేషాలు చెప్పు ముందుగా!" అంటూ పలకరించింది.

శ్యామలకు ఇరకాటంగా ఉంది. కోటూ పాగా తీసేసి శంకరం గారు ఇవతలి కొచ్చాడు. "ఏమమ్మాయీ, పొద్దుపోయొచ్చావూ ! మీ అయన రాలేదట్టుందే బందర్నించి ?" అన్నాడు.

"మరేనండీ - సాయంకాలాని కొస్తానని కబురు పెట్టలేదు. మీకు తెలుసేమోనని —"

"తెలిసేదేముంది ? వెళ్ళిన వాళ్ళంతా వొచ్చేశారుగా?"

"అందరూ వొచ్చేశారాండీ !"

"ఆ, అంతా వొచ్చేశారు! రేపు శనివారం లోపుగా బిజినెస్ రిటర్న్సు పంపాలి. ప్రతీ వాడి సీట్లోనూ వర్కు హెవీగా వుంది. ఇవాళ కలెక్టరు కాన్ఫరెన్సు. క్యాంపు క్లర్కుకి జ్వరమైతేనూ మీ అయనకి షార్ట్‌హాండ్ తెలుసుగదాని సబ్కలెక్టరు వెంబడేసుకు పొయ్యాడు. వాళ్ళంతా సాయంకాలనికే వొచ్చేశారు. మరి యీన ఎవరన్నా ఫ్రెండ్సుతోవుండి బస్సులోగాని వస్తాడేమో!

* * *

ఆ మర్నాడు సాయంకాలం హెడ్డుమాస్తా శంకరంగారే వచ్చారు. "అమ్మాయీ!" అని కేకేస్తూ.

శ్యామల గదిలోంచి హాల్లోకి వచ్చింది. కొంగుపట్టుకుని అబ్బాయి వచ్చాడు. వాడిచేతుల్లో పిప్పరమెంట్ల ప్యాకెట్ ఒకటి పెట్టాడు శంకరంగారు.

"అదేమిటండీ?" అని వారించింది శ్యామల.

"అబ్బే ఏంలేదమ్మా! పసిపిల్లాడు. చూసిచాల రోజులైందిగా-"

శ్యామల మొహం వొంగి కళ్ళు బరువుగా వున్నాయి.

"ఏమమ్మాయీ అట్లావున్నావు? ఇవ్వాళా రాలేదుగా, వెంకటేశ్వర్లు? ఏమయిపొయ్యాడు, ఎటు పొయ్యాడు?"

"వారి పని పూర్తిగాలేదేమోనండి, బందర్లో!" దుఃఖం దిగ మింగుకుంటూ అంది శ్యామల.

"నా బొంద, వారి పనీ నా పనీ అక్కడేముందమ్మా! ఇదంతా గవర్నమెంటుపనీ, సబ్ కలెక్టరు పనీ—"

"అయినా నాకు తెలియని పనేముందతనికి బందర్లోమటుకు? లేదు! ఇందులో ఏదో వుంది?- అయితేఅమ్మాయీ, ఒక్కటడుగుతాను. ఏమనుకోకుండా చెబుతావూ?"

శ్యామల పరిస్థితి అయోమయంగా వుంది.

"నా అనుమానం ఏమిటంటే - ఏమన్నా పోట్లాడి వెళ్ళాడా అని! పెళ్ళికి గదా వెళ్లారు! అక్కడ లాంఛనాలూ వాటివిషయంలో లేదా యింకో నాలుగురోజులక్కడుండటం విషయంలో ఏదన్నా మాటా మాటా అనుకున్నారేమో! ఒకవేళ ! - చూడమ్మాయీ ఇది ఎలాంటి టైమంటే, బిజినెస్ రిటర్న్స్ టైమ్. అందరూ కష్ట పడి పనిజెయ్యాలి. రెండు రోజులు ఆబ్సెంటయినాడంటే అతని కెంత నష్టం !- అసలే పది రోజులు సెలవు వాడేశాడు- వర్కుకి ఎప్పుడూ ఎగనామం పెట్టడే అతను; నువ్వు చూస్తే ఇట్లా వుంటివి. అతనేమో తొందరపడే మనిషికాదు-ఇట్లా ఎందుకు చేశాడో మరి ? నాతో చెప్పమ్మా ఏదన్నా వుంటే- మీ ఫాదర్లాంటి వాణ్ని."

శ్యామల మాట్లాడలేదు. రాతి బొమ్మలాగా నించుంది. దుఃఖం పొంగి వస్తూంది.

"సరేలే. నేనొళ్ళొస్తా. ఇప్పుడో ఇహనో వస్తాడనే అనుకుం దాం. రాగానే కాస్త కనబడమని చెప్పు-"

వెళ్లాడు.

ఈసారి శ్యామలకు దుఃఖం ఆగలేదు, ఏడ్చేడ్చి అలసి పోయిందామె, ఏదీ మామూలుగా జరగటంలేదు! మూడు రోజులు మూడు యుగాలైనై. ఇది ఇంకా ఇలాదేనికి దారితీస్తుందో ! పోట్లాడుకున్నారనికూడా అనుకుంటున్నారన్నమాట. ఇది అక్షరాలా హెడ్ గుమాస్తాగారి ఇంట్లోనుంచి వచ్చిన బులెటిన్. సందేహంలేదు. అయితేనేం; ఇది ఆఫీసులో ప్రాకటానికి ఎంతోసేపు పట్టదు. శంక రంగారు ఏం చెప్పదల్చుకున్నా గుమాస్తాలందరూ చుట్టూ చేదు తారుట.

గుమాస్తాలందరి మధ్యా ఈ విషయం చెప్పడమూ, వాళ్ళు నవ్వుకుని ఇళ్ళలో, ఆ పక్క, ఎదురు ఇళ్ళలో, వాడలో చెప్ప డమూ, తమకు జరగని గృహకల్లోలం గాథగా రూపొందడం ఊహించుకుంది శ్యామల. ఆమె హృదయం కల్లోలమైంది. ఊహ భయంకర మార్గాలు పట్టింది.

విధి తనను ఎందు కిలా పరిహసిస్తూంది?

తొమ్మిదైంది. భోజనం మీద ఆపేక్ష కలగలేదు. వంటింట్లో అన్నీ చక్కబెట్టుకొని వద్దామని లేచింది. తలుపు చప్పుడైంది. ఉలిక్కిపడింది శ్యామల.

తలుపు తెరుచుకొని వెంటేశ్వర్లు లోనికి వచ్చాడు. బుట్టతో మామిడిపళ్ళు కాబోలు తీసుకుని రిక్షా అబ్బాయి వెనకాలే వచ్చాడు.

"సారీ శ్యామలా; చెప్పకుండా వెళ్ళానూ" అంటూ వెంక టేశ్వర్లు గదిలోకి వెళ్ళాడు.

శ్యామల ఎక్కడున్న దక్కడే నిలబడిపోయింది.

వెంకటేశ్వర్లు రెండు నిమిషాల్లో ఇవతలి కొచ్చాడు బట్టలు మార్చుకుని.

"కాళ్ళు కడుక్కోండి."

"ఏమిటి భోజనమా? ఊఁహుఁ, దార్లోనే ఆగి హోటల్లో తినొచ్చాను; మళ్ళీ యింత రాత్రప్పుడు నువ్వేమవస్థ పడతావనీ—

శ్యామల మళ్ళీ అదిరి పడ్డది.

"నన్నెందుకిలా అన్యాయం చేస్తున్నారూ?" అని అడి గింది. అణుచుకోలేని భావాలను తెలియజేయటానికి ప్రారంభించిన

ఈ వాక్యం బరువుగా ముక్క ముక్కలుగా వచ్చింది. ఆమెకు ఏడుపు ఆగలేదు;

"ఛాచా, ఏడుస్తావేం !" అన్నాడు వెంకటేశ్వర్లు దగ్గరసా వచ్చి.

"నాకు తెలుసు. నాకేం చెప్పకండి. నేను తప్పుచేస్తే నన్ను దండించండి. కాని యిలాగా ?" అని కన్నీళ్ళ లోంచి గాద్గద్యం లోంచి అన్నది.

వెంకటేశ్వర్లు నీరయిపోయినాడు. దుఃఖించటానికి శ్యామల కెంత అనుభవం లేదో ఊరడించటానికి అతనికీ అంతకంటే అను భవం లేదు.

"లేదు శ్యామలా - నువ్వేం తప్పుచేశావూ ? ఛీ ఛీ తప్పు కాదూ, ఏమిటా మాటలు ? నేను చెప్పకుండా వెళ్ళినందుకేగా! పాపం మూడు రోజులూ పూట పూటా వొండుకునిచూశావు కాబోలేం- సారీ శ్యామలా, మనం కాకినాడెళ్ళే ముందు అమ్మ నూతి దగ్గర కాలుజారి పడిందని లెటరొచ్చిందిగా? చూదామని మావూరెళ్లాను. కాకినాణ్ణించి వొచ్చేప్పుడే దిగుదామంటే మనసొప్పలేదు. సరిగ్గా పంధొమ్మిదికి డ్యూటీలో ఉండాలని సబ్కలెక్టరు ముందుగా చెప్పాడు. బందర్లో కాన్ఫరెన్సు అయినాక ఈ రెండు రోజులూ పబ్లిక్ హాలీడేస్ కదాని అడిగితే పోయి రమ్మన్నాడు. అబ్బ! ఎట్లా అయిపోయినావు- ఏమిటీ కళ్ళు! ఎంతసేపట్నుంచీ ఏడుస్తున్నావ్?"

శ్యామల శరీరమే ఆత్మైపోయింది. భర్తకేసి ఒక్కసారి చూసి కాళ్ళదగ్గర చతికిల బడ్డది. రెండు కాళ్ళనూ పెనవేసుకుని "నన్ను క్షమించండి. మీ మనస్సు కష్టపెట్టాను. తప్పు చేశాను, పాపిష్టిదాన్ని —" అన్నది అతని మోకాళ్ళమీద తల అనించి.

అక్కడికి విడుదలైన నిట్టూర్పులో భూ భారంఅంతా ఉంది. పాపానలంలో కాలిన హృదయం పశ్చాత్తాప వాహినిలో ప్రక్షాళిత మైనట్లు శ్యామల తేలిక పడింది.

"ఏ తప్పూలేదు - లేలే అన్నం తిందువు గాని" అన్నాడు వెంకటేశ్వర్లు ఆమెను లేవదీస్తూ.